

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА – ИНТЕГРАЦИЈА – АСИМИЛАЦИЈА

автор: Даниел Петровски

Магистранд при Институт за фолклор “Марко Цепенков”

Глобални теории

Глобализацијата како процес на универзална политика, креирана за потиснување на традицијата наспроти модерното општество, создаде нарација дека враќањето кон минатото може да ја уназади генерацијата и да ја направи несоодветна за сегашноста. Ако под поимот “народ” во минатото се мислеше на селската заедница, денес овој поим се толкува во контекстуални форми **модерен наспроти старомоден народ**. На балканските простори, оваа трансформација се создава кон средината на 20-тиот век, по Втората светска војна, најмногу поради индустријализацијата и напуштањето на стариот начин на живеење и миграциите село – град. Во тој процес, се создава внатрешен хабитус кој тежнее кон традицијата а сепак се навикнува на живеење во модерно општество каде моќници и глобалисти креираат форми и начин на функционирање во системот.

Чисто за да се разбере кон што целам, би го навел статусот на жената во македонското општество во однос на воспитувањето на децата и нејзиното вклучување во јавниот живот. По преселувањето од внатрешноста од Македонија (најмногу од селата) во градот Скопје, мажите работеа а жените чуваа деца. Но со процесот на индустријализација, потре-

бата од дополнителна финансиска помош во семејството, доведе и до отворање на детски градинки, како установи за чување на децата за жените да бидат послободни и да придонесат за економска стабилност. **По неколку години, преку учеството во финансирањето во семејство, се зголемуваат правата на жената во рамки на фамилијата и се формира друг вид трансформација која го негира патријархалното на сметка на заедничко донесување одлуки.**

Импликации на теоријата во пракса

Би продолжил за импликациите на глобализацијата врз ромското општество во однос на креирањето на идентитет, со фокус на ромскиот јазик. Имено, трансформацијата и преточувањето на глобалните концепти во ромското општество во Македонија се бележат многу подоцна од развојот на македонското етничко општество. Според моите антрополошки истражувања, се уште може да се најдат семејства кои се засноваат врз патријархализмот. Но, во суштина, од крајот на 90-те почнува процесот на трансформација кон модерниот систем. Моите податоци говорат дека таа промена се случува поради честата миграција во европските земји, зголемената свест за образование, форми-

рањето на општината Шуто Оризари, добивањето статус на еднаквост пред системот аисо тоа овозможување постојана, честа, дури и работна комуникација со не-ромското население и други причини.

Глобализацијата како процес бележи и влија- нија врз етничките особености. Така, на пример, народните песни стануваат комерцијализирани, семејствата повеќе не наликуваат на проши- рени големи задруги, се забележуваат градење нови станбени семејни објекти и други промени. Трансформација се бележи дури во материјалната култура. Пример, употребата на ромската носија се користи единствено за време на свадбите а ду- ховната култура станува формализирана наместо мултирелигиозна како во минатото. Во овој кон- текст би ги споменал дури и трансформациите во однос на општеството. Така бележиме честа и до- бра употребата на македонскиот јазик, зголемена свет за образование, поголема можност за демо- кратија, отпочнување на процеси за инклузија со општеството преку политички партии и невладин сектори и други промени.

Покрај трансформацијата, глобализација- та како процес придонесува и кон интеграција на сите општества што го голема мера го промени на- ционалистичкиот пристап и етноцентризмот, но истовремено би сакал да ги истакнам и негативни- те импликации врз помалите заедници како што е ромската а се однесуваат на етничките особености.

Губење на идентитет

Имено, познатиот антрополог Крис Браун вели дека креирањето и опстанокот на идентитетот кај народите е условено од неколку карактеристики, меѓу кои најважни се верувањето во заедничка историја и минато, територија на опстојување, ве- рувањето и практикувањето на митолошките осо- бености кои се преточуваат во обичаи, фолклор легенди, чувството за припадност и најважната одлика - народниот мајчин јазик.

Ако се анализираат наведените каракте- ристики во однос на примена и континуитет, може да се заклучи дека **трансформацијата од „народното“ кон „модерното“, поттик- нато од глобализација, придонесува кон де- струкција логиката на антропологот Браун.** Имено, историјата и минатото се материја која не толку лесно се докажува а единстве- но преку претпоставки се согледуваат доне- сените заклучоци и теоретизирања. Дури и во историските теории постои разединетост: Индија, Израел или Египет. Понатаму, не- мањето на територијална единица на ром- скиот народ доведува до создавање на кул- туролошки разлики внатре во заедницата и се создава чувство на поделби кои имаат им- пликации во следната карактеристика насо- чена кон верување на митологиите (обреди, легенди и фолклор). Ромскиот јазик како една од најважните карактеристики во себе-иден- тификација претставува најважен и прв при- оритет во идентитетот на заедницата. Иако и понатаму опстојува, за жал, од неодамна, е ставен во листата на УНЕСКО во групата на ја- зици кои можат да изумрат.

Опстојувањето на заедницата во системот на глобализација не може да се наслони само на чув- ството на припадност од неколку аспекти. Чувство- то за припадност е демократско и неприкосновено право на секој поединец и од тука следи и логиката

дека поединецот има право да се чувствува и како Американец или Русин. **Се поставува прашањето што не прави да се чувствуваме како Роми? Или друго прашање кој навидум ќе е контрадикторно на горенаведеното. Како да се чувствуваме Роми ако имаме дифузија во историското минато, ако имаме различна култура насекаде во светот а притоа немаме територија? Сите прашања водат кон еден единствен одговор а тоа е говорењето на мајчиниот ромски јазик!**

Ромскиот јазик – помалку или повеќе ром

Морам да напоменам една феномен преку кој, свесно или несвесно, заедницата придонесува кон губење на таа единствена алка која ги поврзува сите Роми во светот. Подигнувањето на свеста за образованието и инклузијата со останатите не-Роми креираше недоверба во самиот хабитус и притоа, стравот од неприфаќањето од не-Ромите доведе интензивно да се говори македонски јазик, мислејќи дека тоа е модерно. **Во студентските кругови, дури и во елитните кругови, Ромите кои го говорат ромскиот јазик, употребуваат македонски јазик наместо мајчин ромски јазик. Интеграција во општеството е двостран меч. Од една страна, инклузија и стремеж кон еднаквост. Но, од друга страна, стихижна асимилација.** Во круговите помеѓу „елитата“ и помеѓу „народот“ постојат два различни ставови во однос на употребата на ромскиот јазик. Едните велат дека не си припадник на

ромска заедница ако не го говориш ромскиот јазик. Другите велат дека чувството на припадност е поважно од употребата на јазикот. Интересни ставови кои отвораат можности за дискусии. Мојот личен став оди во насока на „**помурување**“ на страстите **помеѓу националистите и модерните идеолози**. Доколку константно се употребува германскиот јазик во секојдневната комуникација дури и дома, не значи дека си припадник на германската нација. Во ромските средини каде не се говори јазикот многу е важно да се согледа причината и развојот на употребата на јазикот. Тука би истакнал дека современата генерација нема да го знае мајчиниот јазик доколку тоа претходно, од колена на колена, не и било пренесено. Но, тука би застанал во одбрана на „**модерните идеолози**“.

Ако говориме дека изминатите генерации не ја пренесоа важната одлика за идентитетот, тоа не значи дека и понатаму треба да се браниме на таа теза и да не се преземе речиси ништо да не се изучи јазикот. **Помалку или повеќе Ром** не е условен од знаењето на јазикот но, условен е од желбата по слободна волја **“сакам или не сакам да го говорам, сакам или не сакам да го научам мајчиниот јазик”**.

Во процесот на глобализацијата каде многу јазици годишно изумираат, можно е и ромскиот јазик еден ден да изумре. Тогаш сите заедно ќе бидеме виновници. Ќе треба да ја преземеме одговорноста бидејќи јазикот ќе остане само во историските списи, чувството за припадност ќе нема со што да го храниме и ќе бидеме асимилирани како нација.